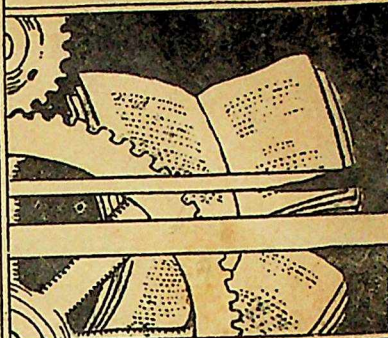
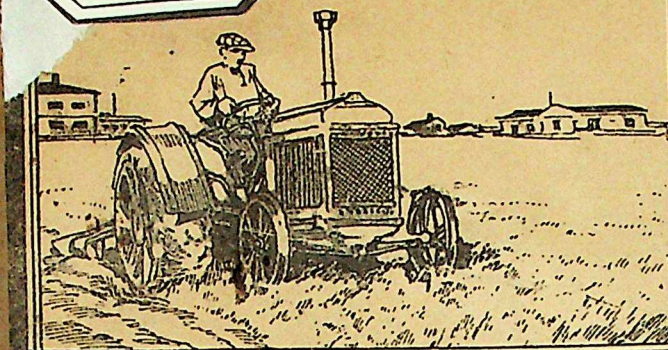
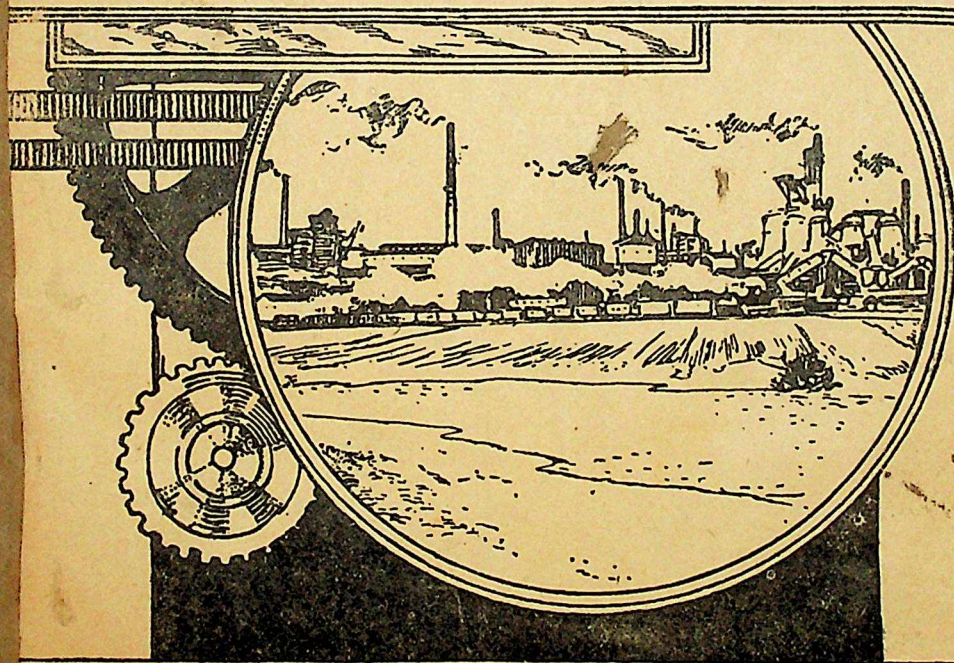

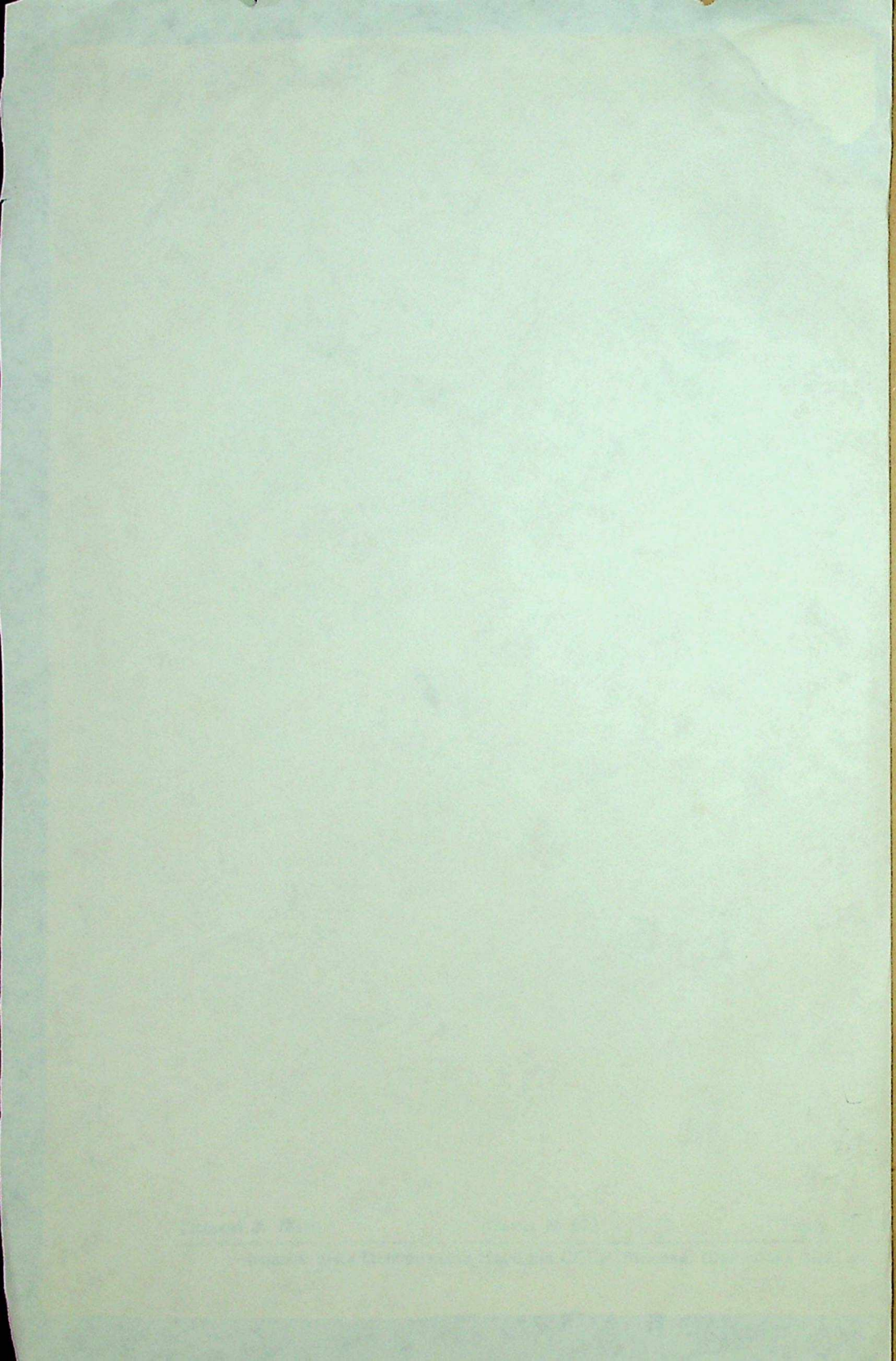
BIGG ES MEDEDGIG UPULX
KOMIS

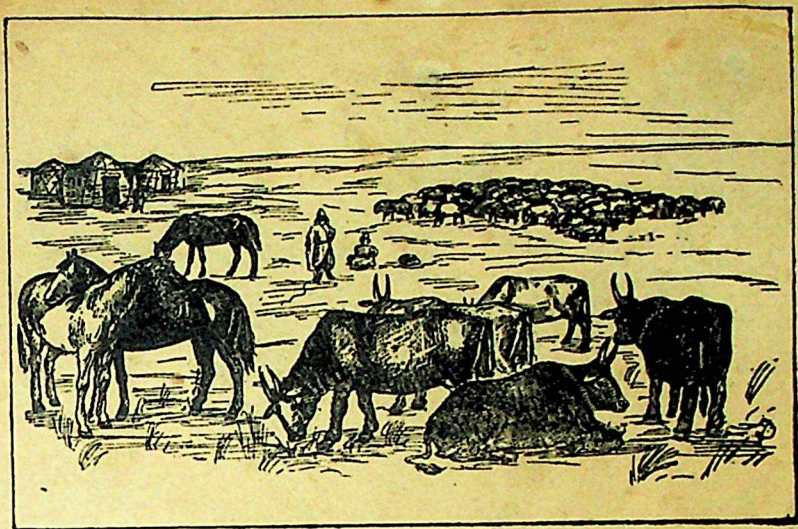

MEDƏTƏN BUKVARЬ

SSSR-in KELN ULSINDEKTR NARHAC
Mosku 1931

Mal.

Mm Aa Ll

Mal.

Mana mal.

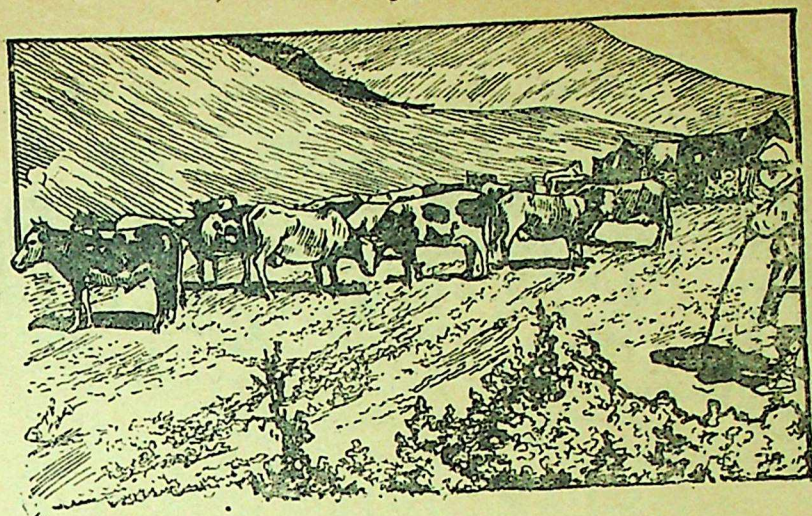
Mana mal oln.

Oln mal mana.

Olna mal oln.

O o N n

Oln mal mana .

Badm olna mald
od.

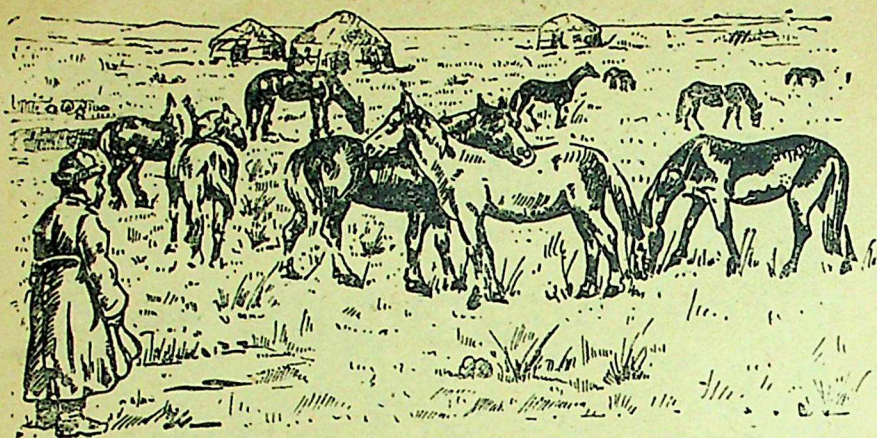
Olna mal Boola
manna.

Damb mald od.

Bb Dd

Boola mal manna.

1, 2, 3, 4, 5.

Adun.

Mana oln oln aduta.
Olna adun toxmta.
Ulan manad xontn.
Taaxa adu manna.

Uu Xx Tt

*Uta manad xontn
Taaxa adu manna.*

Olna adun sən toxmta.

Əbə olna aduc.

Samxa mal xələnə.

Cumd ƏBƏ 2 adun ta-
ian oc.

S s C c Ə ə

Əbə olna aduc.

Sən toxmta adun

6, 7, 8, 9, 10.

Mana kolxoz oln malta.
Sən toxmta malta kol-
xoz.

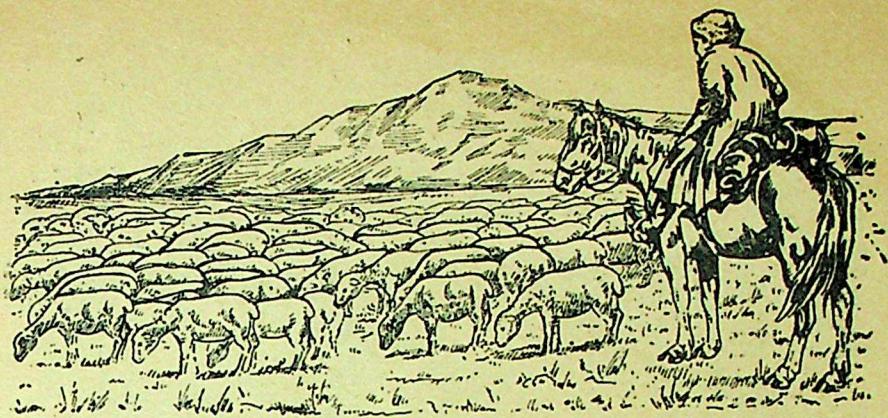
Kolxozas maldan toxm
avtn.

Zula kolxozd bəənə.
Kalus mal manna.

Z z K k

*Zula kolxozd bənə.
Kalus mal manna.*

10, 20, 30, 40 ,50.

Kolxozin xən.

Mana kolxozin xən sən
toxmta.

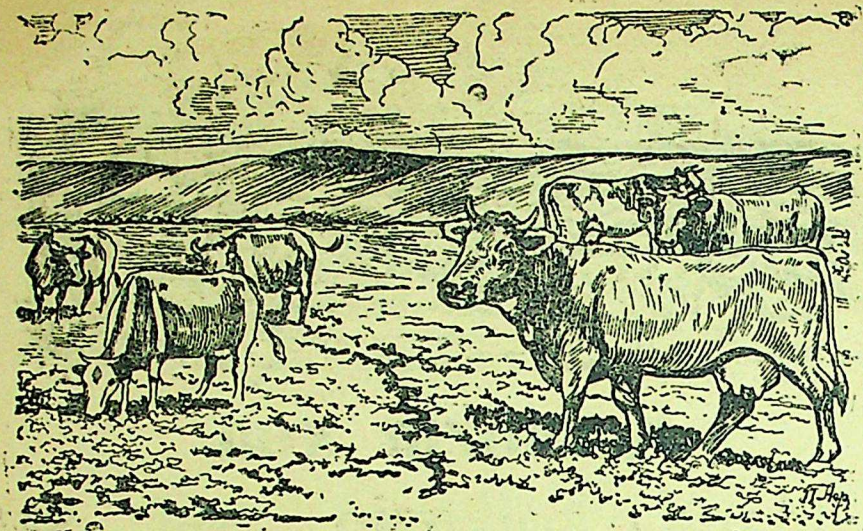
Tana kolxoz manas sən toxm
abba

Mana Əlzət kolxozd kədlənə.
Kolxozd bəəx uls əmnkəsən
xol ik olzta bolna.

Oln uls niləd kolxoz boltn.
Kolxoz mana nəkd.

Ə ə l i

*Kolxoz mana nəkd.
Əlzət kolxozd kədlənə.*

Toxmta ykrmyd.

Sən toxmta ykr əsktn.

Toxmtá ykr—yntəd odna.

Ystə ykr bas oruta.

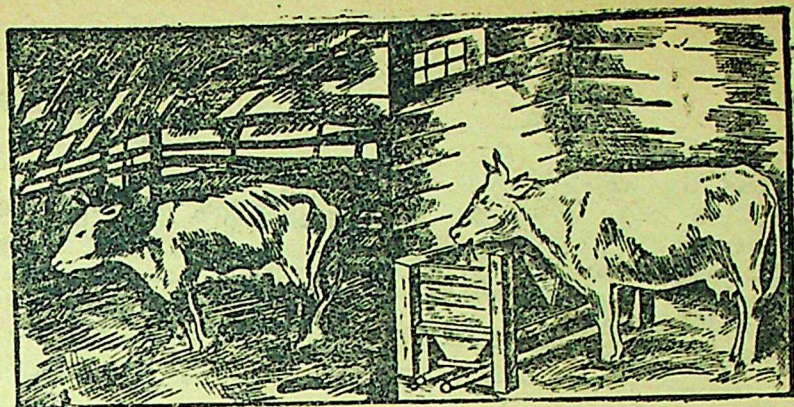
Ystə toxma ykr əsktn.

Ysən ərkd bicə yrətn.

Y y R r

Ysən ərkd bicə yrətn.

60, 70, 80, 90, 100.

Xaşa.

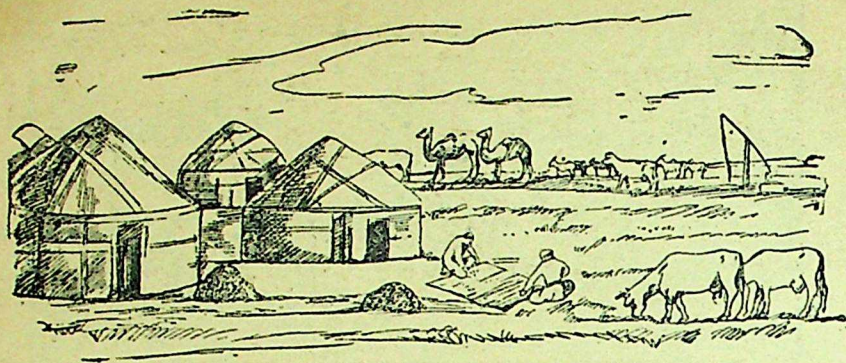
Ocra Muşə sən urn kyn.
Kolxozin xaşa Muşə bərlə.
Muşan kesn kədlimş toxnətə
bolna.

Maldan şin, sən xaşa bərtñ.
Kiitn xaşad mal şulun murna.
Şylkətə malla malan bicə
nilyltn.

Şş

Kiitn xaşad mal şulun murna

11, 12, 13, 14, 15.

Халыг гермыд.

Mana халыгын бөөдл
nyydl.

Nyydg uls işkə gertə.

İşkə ger nosna xorlt.

Nyydgən urad selən boltn.

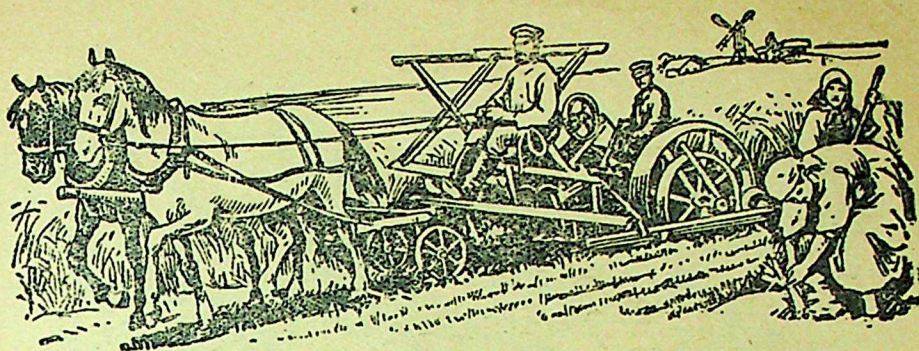
Nyydg бөөдл gem tarana.

Gerən buzrar bicə бəртн.

Gg Ъ Ъ

Nyydg бөөдл gem tarana.

16, 17, 18, 19, 20.

Xavrin xadlhn sənər urhva.
Kolxoz maşihən avad xadlhndan harva.
Hərə nəkdmydtəhən şalhan yyrəd harva.
Maşitə kolxoz ədrtən 40 kovnəg əvs
xadna.

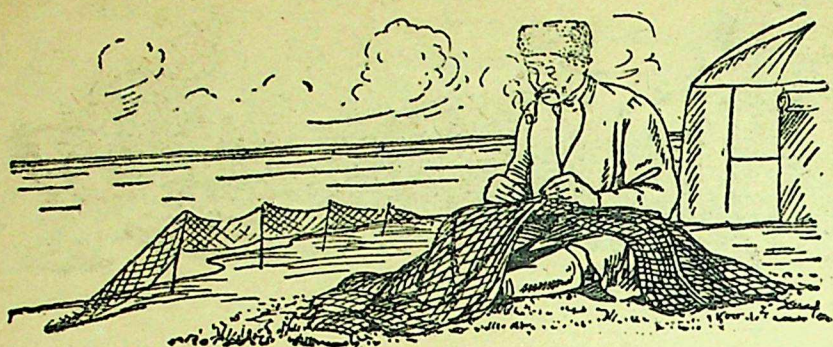
Şalhta horvn zalu ədrtən məc 4 kovnəg
əvs xadna.

Niiləd maşi avtn.

Maşihər kədlxlə amr bolna.

V v H h

*Kolxoz maşihən avad
xadlhndan harva.*

Zanz şygylən jaszana.

Zanz urdnı Zohan salgt kədlə jovz.
Zohan dazrmz ik bolad bəxlənb Zanz
harc.

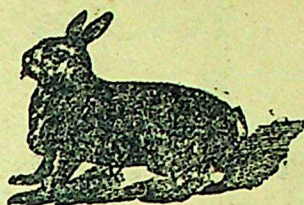
Zanz oda zahsna kolxozin axlac bənə.
Kolxozin kədmşig Zanz jir şunz
kenə.

Kesn kədmşən Zanzla ədl şuluhar —
kilmztəhər kezətn.

Z z J j

Zanz şygylən jaszana.

21, 22, 35, 39, 48.

Angud.

Xalbmgin hazrt modn, xulsn xovrtan an
oln bişi.

Bəxəs tuula, arat, cono horvn elvgər
bənə.

Edn dotras cono ik xorta an, kynə
mal idnə.

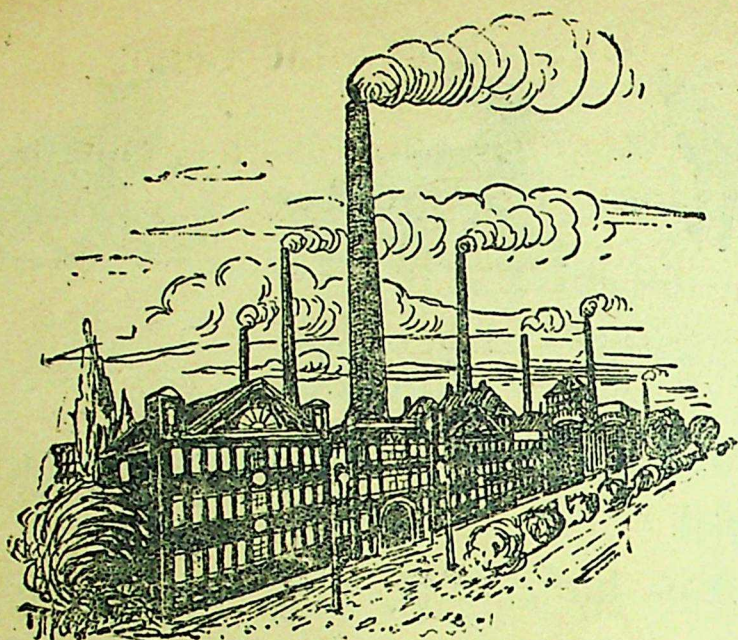
Angin arsn ik məng kyrnə.

Anhuc ulsin niçə harhtn, ter çagt ker-
gtə—zəvtə juman çagtnə avcaxt.

N n Ç ç

Anhuc uls, niçənd ortn!

53, 74, 89, 95, 100.

Fabrik kədlənə.

Fabrik—zavod elvzəx tər—erkn tər.

Oda selənə edl—axun əsltd kətlvr bolz
жовхнь—fabrik—zavod.

Fabrik—zavod selənd ymsx—zyxinь,
maşihinь harhz əgnə.

Sələn, fabrik—zavodt kergtə noos—
ysinь, max-tosinь əkcəx zəvtə.

Sələn fabrik xojr ni kədlxlə, əmtnə
edl-axu ulm xurdar əsx.

Fabrik kədlxmə. **F f**

100, 200, 300, 500, 800.

Ugat̃nrin zalac Lenin.

Olñ kɵdlñşc, xar kɵlsərn gesən tezədg
ulsin amrg Vladimir Il̃bjic.

Lenin 1870 zilin
mɵrn sarin 10-d Sim-
birsk oda Ul̃ja-
novsk gidg balhsnd
harsn mɵn.

Lenin ik bahasn
avn, ugatə ulsin zo-
vlñ yzəd, medəd, te-
gəd ter ulst̃ tusan
kyrgkər xaana josnla
nolda jovz 1917 zil

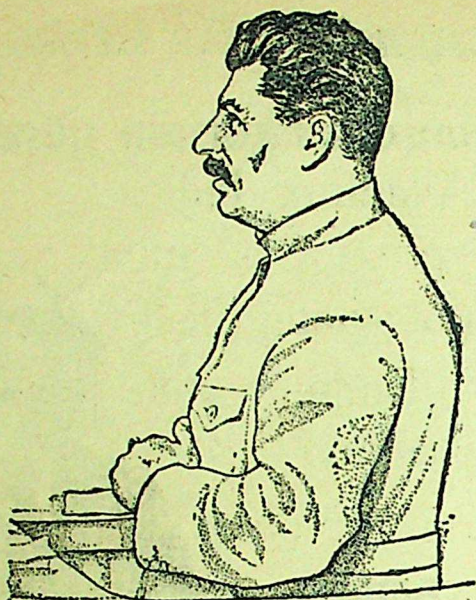

ugat̃nrt̃ josiñ ~~hant̃ñ~~ avc ɵgvə. Lenin
Komuna Paartin byrdəc boln zalac.

Igəd lñ zilin turşar ugat̃nrin tɵlə
əmən xərll̃—uga noldz jovsñ Lenin 1924
zilin tuula sarin 21 ɵngrvə. Leninə sur-
hul̃ ɵrcdñ yldvə.

P p

900, 1000, 1020, 1924.

Çugsojuzin komuna paartъ

Komuna paartъ gisn—kødlnşç, dazrmzd jovsn ulsin zirhl xæz byrdsn ulsin byrdæçn. Paartin yndsndæn bærz jovx uxani; delkæn bajacudin jos xolъvlad, fabrik-zavodinъ, hazr-usinъ bulaz avad olna zøer kex, ky dazrz dældgig, kynæ kølsær zirhdgig urulx.

Komuna paartъ delkæn ordud bolhnd bædg mæn. Delkæn ugatъnr komuna paartin ulan tugin doro negdæd delkæ deer aştнъ jirtmzin Revolyç delgrylx.

*Paartin xaavras xaxil uga,
jovxla, kødlnş kыçnъgy bolx.*

Komuna bahcudin niïçən.

Alb cign orn—nutkt ugatnrrin bahcudin niïçən giz bædg. Tedn komuna bahcudin niïçən gidg nerər negdz bædg mən.

Xulhn sarin revolyçd komuna bahcud bas cign ikər zytkz tyrynd jovz noldz jobba.

Ulan çergt ikər orz çahacudin ømnəs nooldz jobba.

Oda komsomol jun cign kœdlnşt ik døn bolna.

Ednə kycər selən hazrt şin bæddl şuluhar togtz jovna.

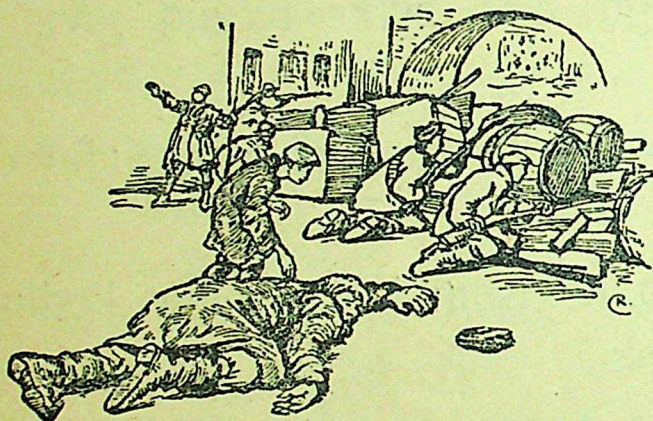
Komsomol—komuna paartin ardasnø øsz jovx bah dynb.

Komsomol paartin bərz jovx uxa xarsz nooldna.

Xulhn sarin 25.

1917 zilin Xulhn sarin 25-d ors orna kədlmşcnr ugatə-dund hara tezəltə kres-təjanmudla negdəd xaana josig xoləvlad, bisinb jos togtav.

Bajacudin ezlz jovsn fabrik-zavod, hazr, ısn çug olma bolv.

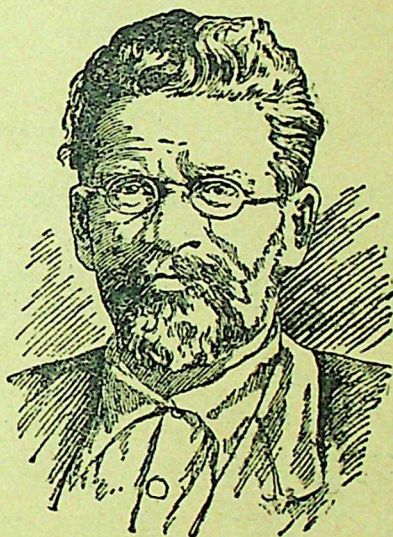
En kədlmşcnrin togtasn şin josnd del-kən bajacud durga bolv. Tednə durga boldg ucırb: ors ornd kədlmşin ulstzirh-ltə josl togtıxla, mana kədlmşin ulstədnig durahad man tal bosx giz sançxana. Tedn tegəd cign çahacudt nəkd bolçxav.

Xulhn sarin revolyçig Lenin hardz kevə.

Sovetin josn.

Sovetin josn — kədlmşcnrin boln xar
kəlsərn gesən tezədg ulsin josn. Xamgin
ax josn—Bykl orn nutgin xurg.

Ter xurgt ordg ulsig medl bolhna, ob-
lastb bolhna xurg deere şiidz ilgənə.

Oblastin—Tanhcin xurgt ödx ulsig nutgin
xurgar şiidnə. Ken cign ugatə, kədlmşc,
jalc uls evrənə sunhvrin ulsan ilgəhəd
orn—nutkin tərť orlçna.

Sovet—~~mana~~ batta xarşmz.

Sovetin kədlmşt nəkd bolx kergtə.

Ulan Çerg.

Mana ulan çerg xar kəlsərn gesən te-
zədg ulsas byrdnə.

Mana orn-nutkin batta sən xarul—ulan
çerg.

Xyyvin orn-nutk çergən, zer-zevən
bahlij, dən uga bəj giz kelnə.

Bajacudin ordud ulm zer-zevən ik-
dylənə.

Mana xaləmgud bas ulan çergt mordna.

Ulan çergt odsn kəvyd surhulə surad
harc irnə.

Ulan çerg mana batta xarul.

Paartin 16-c xurg selənə edl-axun tuskas ju kelsmbe.

Paartin Axlkc Komitetin selən hazrin edl-axun zyytə kergd əksn — hardmz Leninə zaavrla niçətəhər, cikər kegdz jovz giz 16-c xurg taasız temdg-lvə. Edy mete cik hardmz bəəsn ucr deerəs dund hara tezəltə uls labta soçializmyr ergz orva. En tootin nilbcər paartb bajacudig xasz, şaxz jovsn tərəsn nam ednig — bajacudig en delgy toktz jovx niiclhər hol-syyr kegəd onç klas boldginb urulx xaalhur orz cadva. Xurgin xəənən kex kədlmşt əksn zaavrnb.

Selən hazrt kergtə maşi — traktmud ikər əkcəx Mal-ahrusna əslt-sunltig ulmar şuludulx.

Paartb selən hazrt kedg jun cign kədlmştən kolxozin ulsar tyşg kex zəvtə. Bolv ynygən daxuln kolxozd orad uga ugatə — dund hara tezəltə ulsig martl uga, tednig evrən sən durar kolxozd ordg boldgar, zaavr surhmzan, dən — tusan kyrg-zəx kergtə.

Tavn zilin sylər Xyyvin Niçən delgydən kolxoz bolz zogsx zəvtə. Xaalhdan xarhdg xamg xatu — mətyg dilxin erkd, xamg eşətnrən darz avxin tələ, delgy frontar bajacudin syl yldlinb dəvrz uga kex zəvtəvdn.

lim zaavrmud paartin 16-c xurg əgvə.

Kolxoz.

Jun cign yldvr—tərin yndsn edl-ahursar bytdg zəvtə. Taru-tartg, uga-jadu bolxla erdm surhulin delgrlhn cign xaşn bolna.

Mana xalmg tanhcin edl-ahursn bas cign tatu tartg, ter ucrar mand ordg oru jir bah. Bidn onb-din kynə dəngər xamg kergən kyçənəvdn.

Şang mal-ger əsktn gigəd uga-jadu onç ez-dydt cign mēng əgnə. Bolv onç nəzəd uls tyny-gərn jum kez cadxş. Tiigəd avsn mēngən tovari-şestv, artelb bolad negdəd dundan mal əsklə tē-gəd oc kerg kyçxm̄n edl-ahursn əsxmn. Oda ma-na edl-ahursnə əsz-ərgzx xaalhn̄b—kolxoz.

Tavn zilig—dərvn zild kyçəj.

1929 zilin xavr paartb boln xyyvin josn tavn zilin ergçd kex kyçəx kədlm̄şin diglvr—pla bat-raçxala.

Oda tynəs naaran xojr zil bolad əngrəd, horvdke zilni irvə. Tavn zilə plana tyryn xojr zildni mana kesn-kyçəsn tootmdn tēmdglsn kemzənəs esgo yly bolz harva.

Ylgyrinb avad kelxlə: Tavn zilə diglvrər 1932-33 zil bidn 977 saj arslnga hazra tos, dəgd (neft) harhx zəvtəvdn. Bolv 1929-30 zil bidn 809 saj arslnga neft oləksn bənəvdn. Yngər dynnxlə neftin zyytə kergig tavn zilin biş, nam 2½ zil ky-çəckn gizənəvdn.

Tavn zilə diglvrər bidn 1932-33 zil 2 milliard arslnga maşid tosxz—bər x zəvtə biləvdn. Bolv

1929-30 zil bidn $1\frac{1}{2}$ mjlliard arslngag kevyvdn. En kevər bolxla maşi tosxz-bərx kergig tavn zil biş, nam $2\frac{1}{2}$ zil kyçæckn gizənəvdn. En tootar dynnxlə bidn tavn zilig dərən zilin ergçd kyçəz catxvdn.

Tavn zilig—dərən zild kyçəj!

Dərldən.

Bah-Dərəvd Mañin keç xojr xoorndan dərldəd iim jum kex bolv.

1. Surhulə uga seləsovet en zil surhulə harhx.
2. Surhulin germyd zunar jasx.
3. Surhulə d əvld tylx tylə ert beldx.
4. Surhulin nom sentəbr sarin 10-nd eklylx.
5. Dutu dekr çasiny kyçəz ök.
6. Surhulə d kədlmşc, ugatə boln serednək ulsin kəvyd kykd orulz avx.
7. Surhulə surx nasta kəvyd kykdin to medzavx.
8. 1931-zilin zun seləsovet bolhnd detploşcadks harhx.

En xojr nutg iim dərldə kezənə. Edn yygən oln t na dəngər kyçəx.

Xojr nutg dərldzənə gisn xojr nutgin ugatənr kədlmşcnr soçializmin xaalhd ert orz avxar dərldzənə gidg ter. En xojr nutgudin ugatənr durahad naatk nutgudin ugatənr bas dərլəx. Igəd kədlxlə bickn kəvyd kykdin surhulə elvg bolx, surhulə jasrx, medətə uls bas surhuləta bolz harx.

Ərk bolhn xoorndan bas dərz cadx. Maldan bolx əvs xadz avx, mal əvs iddg jaslg kez avx.

Kenə ərək-byl tyrylz bicgə volna. Dərլəx edy met kerg dala.

Xaana çagt xalmg Tanhc kedy surhulьta vəəz.

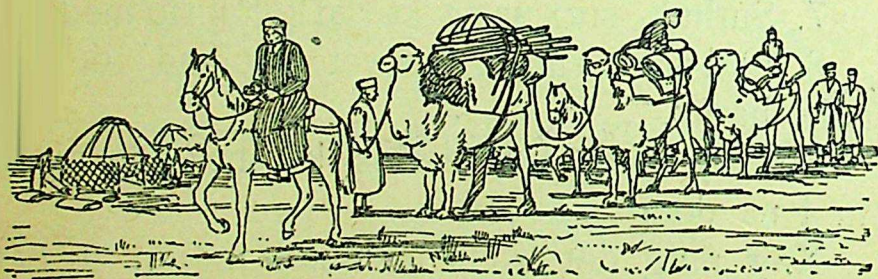
Xalьmg Tanhcd xaana çagt oln surhulь uga bilə. Ut-turştan xərəd har surhulь bilə. Tynd 500-600 kyykd kəvyd surdg bilə.

Surhulь jungad tiim çəəkn vəəsn volxv gixlə. Surhulьta kyn uxata boldg.— Surhulьta ky meklz volьş uga.

Xarьhu ky meklxd amr. Surhulь uga xarьhu ky juhar volv cign meklz volx mən. Xarьhu kyn josi jamaran mu jum harhad vəv cign medş uga.

Ter ucrar xaana çagt şurhulь çəəkn vəəsn jum.

Oda Xalьmg Tanhcd 161 negdkc devsn̄gin, 7 xojrdkc devsn̄gin surhulь vəənə.

Nyydl.

Xalьmg uls kezənəs naran ədgə kyrtl nyydg zangan xajl uga jovz, talin əmtnəs surhulь erdmərn esgo xol tatu volz yldvə.

Battahar syrlsn vəərn ugan ucrar maln̄ neş yvl mend harad, neg yvldni zıtad cilnə. Nyydgəs

kəltə surhulb-erdm bah bolna, əvcn—şaltg, ykl—yr-gən elvg bolna.

Oda en nyıydgən xajad batta bəər—syır es olz avxla bıdn erdm—surhalən delgrylz əmtnlə ədl bolz cadş ugavdn.

Ykl ik boldg surhalb ugan ucr.

Ors ornas urd çagt zildən minhn kynəs huc. kyn ykdg bəəz.

Ter çagt Parnçsin ornd minhn kynəs arvn jısn kyn ykdg bəəz; Nemşin ornd arvn dolan kyn ykdg bəəz. Yygər kirçxlə ik surhulbta ordudt ykl ulm bah. Ynə yndsnb jundv gıxlə; erdmətə uls jahz çevr-çerər, jahz əvcnəs bıjən saglxan medçxənə.

Gem nurhlz buzras kəltə ırnə. Ter tələd buzras ikər çerlx kergtə. Neg hanzar təmk bıcə tatn, neg aahar xoto bıcə uutn.

Ykl, əvcn—şaltgin xortnb surhalb, nəkdnb buzr.

Ə r k.

Ərkəs ik xorta jumn uga. Ərk uuhad bəədg kyn axr nasta bolna. Soktu kyn ju bolv cıgn harhna.

Ərknc ek eçkin yrnb gemtə bolz harna, hərktə, uxan tatu bolna. Ərknc ulsin kyykd tyrgn yknə.

Ərkin urşgar mal-ger cilnə, kyykd uls ik zovln yznə. Soktu zaluhasn es gəvdyldg oln xalbmg ky-ykd kyn bəxij? Çən bolx.

Kyykd uls ərk bıcə uutn, arhta bolbz zalustan ərk bıcə ulhtn.

Ərklə nooldg olna cilən boltn.

Emcin selvg.

Xalbm̃g uls dund sadv, xorxa gem xojr elvg.
Jun cign xalbdṽrta gem tarxd bæx bədl̃ñ nək̃d
bolna.

Xalbm̃g uls kyn bolhna hanzd tēm̃k nerz əgnə,
gəmtə kynlə xamdan unt̃na.

En bədlən xajtn, gem irxlə emcd yzylzətn, bə—
udh bicə itktn!

En bədlən xajtn!

Bə-udh bicə itktn!

Kykd ulsin ər̃.

Delkən kədlm̃şc kykd uls zil bolhn evrəñ kykd
ulsin sən ər̃ moha sarin nəəm̃nlə kenə.

Manahas bişnk nadk ordu-
din kykd uls zalū ulslə ədl̃ jōs
edlz bæxş.

Evrəñ kykd ulsin ər̃
bajacudin ordudin kədlm̃şc
kykd uls xamsz çuglr̃ad jōsim-
bidn zalūslə ədl̃çyltn giz surna,
kykd ulsin sə xəəx ol̃n əng
byrdəçs byrdənə.

Mana sovetin ornd kykd uls orn-nutg cign zalad
bəx josta.

Ger byldən kykd kyn jōsn ezn, ər̃nc avsn çagt̃an
kykd kyn zalūslə ədl̃ ər̃nc avx josta.

Mana sojuzin kykd uls moha sarin 8-nd çuglr̃ad
yynəs̃n çaar̃an tölzl̃ arh jahz bədr̃xən, orn nutgin
ker̃gt̃ jahz orl̃çx̃an, kykdən yynəs̃ xoor̃an jahz tölzə-
xən kyndz avna.

Tana bəəs̃n hazrt moha sarin 8-nd kykd ulsin
ər̃ jahz kegdsig eiidən bicz aet̃n.

Bickn kykdin tər.

Kykdñ eryl bolxla, ezin setkl tarhn giz keldgig ken cign kyykd kyn meddg bolx, ter jungad gixlə yrndən durga kyn uga bolx. Bolv mana xalbmğ ulsin asrul—xələmz eryl kykdt gem ökmn. Ter erdm surhalə ugan ucr. Xalbmğ kyn bickn kykdig tag kegəd olgədñ, ternə xamğ maxmudinə xəvcad kihinə avxdñ xaadg bolna, əsltd bərmtğ bolna. Dəkəd xalbmğ kyn kykdig ədr bolhn uhaxş. Bickn kykdig onçdnə untulzatn.

Dyzngər bicə satultn, tynəs kəltəmunxg boldmn.

Untsn çağtnə am-xamrinə bicə bytyltñ. Şışln çevr savd ədr bolhn uhazatn. Sən ahart bəlhətn.

Ulan tug.

(Şin dun).

Əndr ulan tugigi
Ohtrhud kyrgz kiskija
Ter ulan tuginə dora
Ugatənr xamgarn zirhija;
Bajn nojn gidgni
Balv tusx boltxa,
Baxta vajrta ulan josn
Batrz togtx boltxa!
Nojn zəsñ gidgni
Nojlad jungad jovsmə;
Nom uga xarcudan
Noxala jungad dynçylsmə?
Ulan zalata xalbmğ
Uralad mordad jovici,
Uralan mordad jovxlarn
Ulana josnd baktxlci!

Gerclh igz bicz Bolx.

LENINSK SELBVETD.

Haşun-Bulgin xotna
Manzin Sanz

Gerclhn

Mana xotna mald şylkə irv. Emc harhad xə-
ləlhtn, şylkə es tardg arhinə xəətn.

Manzin Sanz.

1930 zilin xən sarin 28.

Yldcnə xotna oln dundin dengen komitetd
Manzin Bulhna

Gerclhn.

Oln kykdtə ugətə belvsn kyn bi. Tezəl kezəsn
tuhlta hançxn ykrn ykz odv. Tavad arsln mængnə
dön øgtn giz tanas surzənəv.

Manzin Bulhn.

1930 zilin tuula sarin 28.

Har bicg

1930 zilin tuula sarin 28. Bi Asmda Xotna Bu-
van Okn gidg kyn Baŋha Çuurad neg xə 15 arsl-
ngas xuldad mænginə byklđnə avsndan en har bicg
øgcənəv.

Buvan Okn.
